

Sihirli Dörtgen: Makroekonomik Denge

Almanya'nın ekonomik olarak yirminci yüzyılın ikinci yarısında yükselişinin sebepleri araştırıldığında birçok faktörele alınmaktadır. Sanayi atılımı, ABD'nin yardımları, diğer Avrupa ülkeleri ile ortak pazar gibi faktörler bunlar arasında ön plana çıkanları. Ancak bunların dışında bir başka faktör daha var ki şahsen en önemlisinin bu olduğunu düşünüyorum.

Bir faktör ki anayasa tarafından güvence altına alınmış ve hiçbir hükümetin anayasayı değiştirmeden bunu değiştirme şansı yok. Almanya anayasasının yüz dokuzuncu maddesine göre Almanya hükümetleri bütçe dengesini sağlamakla yükümlüdür ve hiçbir hükümet olağanüstü haller dışında (doğal afetler, savaş vs.) bütçe açığı veremez. Hükümetler ve merkez bankası bunu sağlamakla anayasal olarak yükümlüdür.

Bu ilke aynı zamanda dört farklı hedef ile karakterize edilmiştir ve bu dört hedefin bir arada bulunmasına Almandada "magisches Viereck" yani sihirli dörtgen denilmektedir. Birazdan açıklayacağım bu 4 hedefe "magisches" yani sihirli denmesinin sebebi ekonomik gerçeklikler bakımından bu 4 hedefin aynı anda ulaşılmasının zorluğundan kaynaklanmaktadır. Bu 4 hedeften en az üçünün aynı anda gerçekleştirildiği durumlarda dördüncüsünün gerçekleştirilme ihtimali oldukça düşüktür.

Bu sihirli dörtgenin köşeleri şunlardır:

- 1- İstihdam oranı (Beschäftigungsstand),
- 2- Ekonomik büyüme (Wirtschaftswachstum),
- 3- Fiyat istikrarı (Preisniveaustabilität),
- 4- Dış ticaret dengesi (Außenwirtschaftliches Gleichgewicht)

Bu dört hedef Almanya'nın ekonomik sistemi için oldukça önemlidir. Örneğin düşük işsizlik, ekonomik büyüme ve dış ticaret dengesinin bir arada sağlandığı bir durumda fiyat istikrarı tam olarak istenilen seviyede sağlanamayabilir. Ancak yine de belli bir seviyede tutulması gerekmektedir. Dörtgenin hangi noktalarına daha çok ağırlık verileceği ise hükümetlerin politikalarına ve seçmenlerin taleplerine göre elbette değişkenlik göstermektedir.

Bu dörtgenin bir diğer "sihirli" yanı da bu hedeflerin birbirlerini olumlu yönde etkilemesidir. Yüksek istihdam oranı aynı zamanda ekonomik büyümeyi de olumlu anlamda etkileyebilir.

Bu anayasal bağlayıcılık ve dört makroekonomik hedefe ulaşmaya çalışma durumu sadece federal hükümet ile sınırlı da değildir. Eyaletler ve belediyeler gibi yerel yönetimler de bütçe açığı vermemek

zorundadır. Bu durum vergi veren vatandaşın kaynaklarının gereksiz yere harcanmasının da önüne geçmekte ve yolsuzluk oranını ister istemez azaltmaktadır.

Bu sihirli dörtgen hedeflerine süreç boyunca birçok eleştiri ve yeni öneri gelmiştir. Bunlardan bazıları maddi refah, sürdürülebilirlik ve adil paylaşımaya yönelik yeni maddelerin de eklenmesi ya da kaynakların korunması, ekolojik dengenin sağlanmasına dikkat edilmesine yönelik farklı özelliklerin tartışılması olarak gösterilebilir.

Türkiye’de ekonomik olarak yaşanan krizin tek çözümü Mehmet Şimşek programının yaptığı gibi tüm yükü vatandaşın sırtına yüklemek olmak zorunda değil. Daha temel ve sistemsel bazı sorunlarımız var. Bunların başında da hükümetlerin ve bu hükümetlerin etkisi altında kalan Merkez Bankasının vatandaşların ekonomik refahını öncelemeyen politikaları hiçbir sorumluluk almadan uygulayabilmesi gelmektedir.

Yeni anayasa tartışmalarının yapıldığı ve ekonomik krizin çok ağır yaşandığı bu günlerde anayasaya neden hükümetlerin makroekonomik dengelere uyması gerektiğine dair bir maddenin konması tartışılmıyor? Böyle bir maddenin eklenmesi durumunda hem bizler vatandaş olarak ekonomik dengenin tamamen altüst edilemeyeceğinin anayasal olarak güvence altına alınmış olacağını bilerek rahatlayacağız hem de göreve gelen yerel ve genel hükümetlerin çılgın deneylere kalkışamayacağını, anayasal olarak bütçe dengesini sağlamaya çalışacaklarını bileceğiz.

Böyle bir durumda yöneticiler üst kademelere yolsuzluk yapmak, yandaş ve yabancı firmaların cebini doldurmak amacıyla değil, görevin sorumluluklarının bilincinde olarak halka hizmet etmek amacıyla gelmiş olacaklar. Eğer bu sorumluluklarının farkında olmadan bir adım atarlarsa da anayasaya karşı suç işlemiş olacaklar. Bunu da hukukun işlediği bir ülkede kimsenin göze almak isteyeceğini düşünmüyorum.

Osman Can Akdeniz, "Sihirli Dörtgen: Makroekonomik Denge"

<https://www.fikirtepedi.com/ekonomi/sihirli-dortgen-makroekonomik-denge/>

(Yayın Tarihi: 14 Haziran 2024).